

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Sektionen för planering säkerhet och miljö
Johan Gert

Försvarsdepartementet

En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Ds 2025:6)

SKR:s sammanfattande ställningstaganden

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker i huvudsak förslagen från utredningen om en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor.

SKR anser att det behöver tas fram gemensamma stödsystem för de olika informationsutbyten mellan aktörerna, anmälningarna etcetera som följer av förslagen.

SKR anser att det behövs en löpande kontroll av lämpligheten ur brottssynpunkt för de som på olika sätt är inblandade i hantering av explosiva varor.

SKR delar inte utredningens bedömning att domstolarnas skyldighet att informera kommunerna när personer som deltar i hanteringen av explosiva varor döms, i nuläget inte bör utökas till även andra brott än mot lagen om brandfarliga och explosiva varor.

SKR anser att utredningens förslag om ikraftträdande den 1 november 2025 är rimligt.

Allmänna synpunkter

SKR tillstyrker i huvudsak förslagen från utredningen om en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor. Det är angeläget att förebygga och försvåra illegal hantering av explosiva varor. Därför kan det vara rimligt att delvis inskränka det kommunala självstyret med mer reglering av kommunernas arbete med tillstånd och tillsyn avseende explosiva varor, samt att staten får utöva tillsyn över att kommunerna följer lagen om brandfarliga och explosiva varor och tillhörande föreskrifter.

Det är mycket positivt att flera av förslagen i utredningen kommer ge kommunerna bättre förutsättningar att utföra sina uppgifter på området. Särskilt anmälningsplikten om användning och tillfällig förvaring av explosiva varor kommer att ge kommunerna betydligt bättre förutsättningar att bedriva tillsyn.

Trots förslagen i utredningen kan tillstånd och tillsyn inte fullt ut förhindra att kriminella kommer över explosiva varor från laglig hantering. Kommunerna kan inte övervaka all hantering. Det finns möjligheter till stöld av explosiva varor som är svåra att förhindra.

För att förslagen ska kunna ge avsedd effekt inom rimlig tid är det angeläget att staten stödjer kommunerna vid införandet. Kommunerna efterfrågar återkommande mer stöd från MSB i form av bland annat vägledning och utbildning, både avseende tillståndshaneringen och tillsynsarbetet. Det är positivt att MSB:s stödjande roll för tillståndsverksamheten förtydligas, utöver MSB:s befintliga uppdrag att stödja kommunerna i tillsynsverksamheten.

SKR anser att det är angeläget att det tas fram former och gemensamma stödsystem för de olika informationsutbytena, anmälningarna etcetera som följer av förslagen. Det skulle underlätta för alla parter, tillståndsinnehavare, kommuner och berörda statliga myndigheter.

3.1 Ansvarsfördelning i tillståndsprövningen

SKR anser att det behövs en löpande kontroll av lämpligheten ur brottssynpunkt för de som på olika sätt är inblandade i tillstånd och hantering av explosiva varor. SKR instämmer i utredningens slutsatser om utmaningarna med personliga tillstånd eller personliga lämplighetsprövningar frikopplade från tillstånden. Det är svårt för kommunerna att i tillsynsarbetet upptäcka om godkända personer som deltar i hanteringen inte längre är lämpliga ur brottssynpunkt. Mycket kan hända under de tre år ett kommunalt tillstånd är giltigt. För att försvåra för kriminella att komma över explosiva varor behövs någon form av löpande eller med korta intervall återkommande kontroll av lämpligheten ur brottssynpunkt. Det är positivt med utredningens tilläggsuppdrag om detta. Kommunerna är beroende av underrättelser från olika myndigheter för att få kännedom om olämpliga personer och företag som hanterar explosiva varor.

3.8 Underrättelser om brott

SKR delar inte utredningens bedömning att domstolarnas skyldighet i nuläget inte bör utökas till även andra brott än mot lagen om brandfarliga och explosiva varor. I avsaknad av löpande lämplighetsprövning ur

brottssynpunkt är det ytterst angeläget att domstolarna både ges förutsättningar och skyldighet att meddela tillståndsmyndigheterna domar avseende relevanta personer som är inblandade i hantering av explosiva varor. Det skulle ge kommunerna och MSB möjlighet att ompröva tidigare godkända lämplighetsprövningar. SKR förstår att det i dag finns praktiska svårigheter men ser också att det finns möjligheter. Det nationella tillståndsregistret för explosiva varor innehåller uppgifter om personer som har tillstånd eller deltar i hanteringen av explosiva varor. Även domstolarna skulle kunna ges tillgång till dessa uppgifter. Att domstolarna i dag saknar tekniska verktyg för en automatisk expediering kan inte vara skäl emot utökad underrättelseskyldighet. Tvärtom är behovet av uppgifter om domar för att förhindra illegal hantering av explosiva varor ett starkt skäl för att få ett sådant tekniskt verktyg på plats. Kommunerna behöver uppgifterna om dömda personer för att kunna begränsa olämpliga personers tillgång till explosiva varor.

5.1 Ikraftträdande

SKR anser att utredningens förslag om ikraftträdande den 1 november 2025 är rimligt. Vid presskonferensen där utredningen presenterades aviserade regeringen att de arbetar för att förslagen ska kunna träda i kraft redan den 15 juli. SKR håller med om att det är angeläget att snabbt försvåra illegal hantering av explosiva varor. Men SKR är tveksamma om ikraftträdandet är möjligt till sommaren. MSB behöver ta fram föreskrifter, information och utbildning om de nya reglerna. Kommunerna behöver information om förändringarna och tid för anpassning, till exempel rutiner, justering av taxor och nya och utvecklade former för att delge och ta emot information. Befintlig personal behöver kompetensutvecklas och kommuner behöver antagligen rekrytera fler personer för en mer omfattande verksamhet. Då det råder brist på personer med rätt kompetens så behöver de som rekryteras även utbildas avseende det som är specifikt för tillstånd och tillsyn avseende explosiva varor. Det innebär att MSB kan behöva tillhandahålla fler utbildningstillfällen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande